

Formandsberetning for 2009

Af Søren Dosenrode

Kaj Munk Selskabet
Vedersø den 9.1.2010

Kære alle,

Så nåede vi alle frem! Det skal ikke være en hemmelighed, at vi har modtaget en række afbud, og at vi i bestyrelsen i onsdags overvejede, om det mon blev til noget, men det blev det, og det er godt! Det glæder mig også, at vi ser nye ansigter, i denne trofaste flok, ingen nævnt, ingen glemt!

Man kan tale længe om lidt og kort om meget, jeg skal prøve at finde den gylden middelvej!

Journalister spørger mig ofte: siger Kaj Munk os noget i dag? Tja, hvis man laver en søgning på *Infomedia* – en oversigt over alle avisartikler publiceret i Danmark – får man 779 træffere på navnet Kaj Munk alene i 2009, så han er bestemt ikke væk. Men hvorfor har vi overhovedet et Kaj Munk Selskab og et Kaj Munk Forskningscenter? Det har vi, fordi Kaj Munk har skrevet dramatik, der har klaret distancen og er værd at læse i dag. Og fordi han var en central person i mellemkrigsårene og under besættelsen.

Der var andre vigtige personer, men få favnede så vidt som han, nåede så langt ud som han! Munk er som sagt enestående som dramatiser, og hans hovedværker ville i sig selv være grund nok til at beskæftige sig med ham, og det er jo også argumentet for at *Ordet* er optaget i den dramatiske kanon.

Men for mig, er Munk også vores interesse værd, fordi han virker som 'katalysator'. Med det mener jeg, at hvis man fx vil forstå Kaj Munks journalistik, må man sætte sig ind i samtidens Danmark og Europa. Vil man forstå hans 'politiske udvikling' må man kende til de strømninger, der brødes i mellemkrigstiden; og vil man forstå Kaj Munk selv ... må man kende kristendommen – min påstand er, at Munk frem for alt var præst. Så hvis man giver sig i kast med Kaj Munk, må man give sig i kast med hele tiden.

Udover dagens taler, Kjeld Roger Henriksen, skriver Annricka Arildskov Ledet speciale om Kaj Munk, og I har i Munkiana kunne læse sammenfatningen af Nele Høgsbros speciale – måske lidt kritisk, men hvad så? – Kaj Munk er på vej frem, også hos de unge!

Derfor er der også rigeligt grundlag for at lave et 'værdigt og varigt minde' over Kaj Munk her i Vedersø. Et minde, der er ambitiøst og som rækker langt ud over Vestjylland. Kaj Munk var

lokal, men også national og international. Det må et museum også være.

Og så er vi ved mit første hovedpunkt: Nyt om Vedersø Præstegård.

Som jeg berettede om sidste år, afholdt vi forrige november i Aalborg et møde, for alle dem, der har – eller burde have – en interesse i Vedersø Præstegård. Som I alle ved, var situationen, at mange stod og råbte til hinanden, men få talte sammen – og nogen ville slet ikke være med (jeg tænker her på Staten). I kender alle Jens Kristian Lings udmærkede udredning om sagen, og hans løsningsforslag:

- Staten skal have skødet tilbage; Nuvel, det ser ud til at skødet bliver overdraget i marts eller april ...
- Der skal sikres driftsmidler ... de er sikret på finansloven, og Ringkøbing-Skjern Kommune har også givet tilsagn om at bidrage
- Der skal oprettes en ny bestyrelse, med national og gerne international ekspertise ... også dette ser ud til at falde på plads, men der er det Kulturministeren, der udnævner.

Og det er den plan, vi har arbejdet efter. Og det ser som sagt ud til, at alle punkterne opfyldes i løbet af foråret. Så må vi se videre derfra. Men, hvis Kaj Munk Forskningscentret og Kaj Munk Selskabet fortsat skal inddrages, skal der være tale om et gedigent projekt. Vi vil ikke lægge navn til noget, der minder om I. C. Christensens Hus i Hee!!

Jeg kan godt røbe, at der er forberedt en projektgruppe, med lektor Morten Søndergaard i spidsen, der vil kunne lave et forprojekt, et design for hvordan Vedersø Præstegård kan blive et sted, der på højeste niveau er dedikeret mindet om Kaj Munk. Hvis vi inddrages, går vi ikke efter mindstuer, men efter et sted, der taler til mennesker, specielt til de unge og yngre, der ikke har hørt om Kaj Munk, de skal bære ham videre!

Der er stadig knaster, men jeg er nu engang optimist! Hvis alle dem, der siger, at de ønsker, at der skal være et værdigt og varigt minde over Kaj Munk mener det, skal det nok lykkes. Kaj Munk er for vigtig for Danmark, til at vi kan lade mos gro over hans minde på grund af smålighed og rethaveriskhed.

Som I kan gætte jer til, har præstegårdssagen fyldt meget, rigtigt meget, det sidste år, men ikke mere end at vi i Selskabet har kunnet nå at udgive tre Munkiana. Vi når ikke helt op på Jens Kristian Lings niveau, men trods alt! Så vi er nået til punktet 'aktiviteter'.

Nummer 40 var en særnummer, udgivet i anledning af vores næstformand og redaktør Peter

Øhrstrøms 60 års fødselsdag. Jeg tror – håber – det lykkedes at få det samlet og udgivet uden at Peter kom til at høre om det, før på dagen. Vi prøvede at finde et par facetter, der måske kunne bringe noget nyt – om det er lykkedes, må I vurdere.

I hvert fald skrev Marc Auchet om 'tidsfornemmelser' i Munks dramatik; Ricardt Riis skrev om teologi og etik i Munks dramatik; Arensen Lund skrev om journalisten Kaj Munk, og jeg selv fremlagde et udkast fra Kaj Munks hånd til Ollerup-talen, hvor det er muligt, med syvtoommersom, at konkludere, at Munk ikke var tyskervenlig, at besættelsen var uværdig, og at han foragtede samarbejdspolitikken. Er det nyt? Både og. Provst Fauerskov Laursens referat af talen sagde det meste, men det var kun et referat. Nu har vi så et udkast fra Kaj Munks egen hånd. Men om det får Søren Mørch og Henning Tjørnehøj m.fl. til at ændre opfattelse, det er en anden sag. Men nu er sagen i hvert fald videnskabeligt dokumenteret.

Nummer 41 var et mere traditionelt Munkiana med mange, syntes jeg, gode og spændende bidrag. Jens Kristian Lings analyserede de to opsætninger af *Ordet* vi havde set; den på Det kgl. Teater og den på Odense Teater; to meget forskellige opsætninger. Og han stillede spørgsmålet: hvor loyal skal en instruktør være overfor originalmanuskriptet?

Svend Aage Nielsen skrev om et episk digt, *Fædrelandet i Fare*, der blev skrevet af Kaj Munk, da han gik i gymnasiet. Mig bekendt er Svend Aage, den eneste, der har behandlet dette værk, kender det, og har bragt det frem for offentligheden.

Og så havde Arne Munk og Hans Hauge en herlig udveksling!

Nummer 42 var igen et temanummer; det er så nyt, at I alle sikkert husker det. Det var Ricardt Riis, der analyserede 'tro' i et par af Munks tidlige dramaer. Af hensyn til de af jer, der har gemt det, skal jeg ikke referere det! Jeg håber selvfølgelig på korte kommentarer fra jer, til næste Munkiana!

Det er altså Vedersø Præstegård og udgivelsen af disse 3 numre af Munkiana, der har udgjort Selskabets aktiviteter i 2009 og vil fylde meget i 2010.

Men jeg skal da fortælle jer, at Folkeuniversitetet i Århus har bedt os organisere en foredragsrække om Kaj Munk; og her er Selskabet virkelig på banen. Vi stiller alle oplægsholderne: Jens Kristian Lings, Ricardt Riis, Peter Øhrstrøm, Marc Auchet og undertegnede stiller alle op – jeg kan kun anbefale det! Det begynder den 25.2. med Jens Kristian, der taler om 'Personen Kaj Munk'. Se på vores hjemmeside!

Så skal I vide, at vores første ph.d.-student: Ulrik Sandborg-Petersen, har fået tildelt Spar Nord Fondens Forskningspris på kr. 250.000 for sin ph.d. om Kaj Munk og tekstdatabaser. Det er jo flot!

Der udgives formodentlig 3-4 bøger i Forskningscentrets regi i 2010 – men hvis jeg genvælges som formand, fortæller jeg om dem næste år!

Medlemsmæssigt ligger vi på 114 medlemmer. Der er faldet nogen fra, og kommet nogen til. Men vores mål, må være 150+, så I opfordres alle til at hverve nye medlemmer!

Økonomien er vist ganske god – men Jørgen er også en fremragende kasserer. Jørgen vil redegøre for økonomien om et øjeblik!

Jeg vil gøre jer opmærksom på et seminar den 5. marts. Det teologiske Fakultet i Aarhus og Kaj Munk Forskningscentret har arrangeret et åbent seminar om Kaj Munks teologi. Der har været den misforståelse, at Kaj Munk ikke havde en teologi, men som vi skal høre i dag, passer det ikke. Og hvad mere er, nu har det teologiske fakultet indset det samme! I kan finde flere oplysninger på Kaj Munk Selskabets hjemmeside eller Kaj Munk Forskningscentrets ditto. Det er ikke 'langhåret', vi skulle alle kunne følge med! Programmet kommer i løbet af denne uge, men jeg kan da sige, at vi har fået 8 personer til at bidrage. Og sproget bliver på dansk.

Tak for jeres opmærksomhed!

Referat af generalforsamling i Kaj Munk Selskabet

Af Jørgen Albretsen

Vedersø Sognegård,
lørdag den 9. januar 2010 kl. 13.

I alt 24 var tilmeldt; men grundet det hårde vintervejr havde fire meldt afbud. Fra bestyrelsen var Søren Dosenrode, Peter Øhrstrøm og Jørgen Albretsen mødt.

Dagsorden ifølge vedtægterne.

a) *Valg af dirigent, referent og stemmetællere.*

Søren Dosenrode (SD) bød velkommen og foreslog på bestyrelsens vegne Jens Kristian Lings (JKL) som dirigent. JKL blev valgt.

JKL kunne konstatere, at generalforsamlingen var lovligt indkaldt.

Som referent blev Andrea Dosenrode valgt. Hendes notater danner grundlag for dette referat. Som stemmetællere blev Carl P. Behrens (CPB) og Knud Tarpgaard valgt. Behrens blev senere afløst som stemmetæller af Niels Jørgen Langkilde.

b) *Formanden aflægger beretning om Selskabets virke i det forløbne år.*

Søren Dosenrode fremlagde beretningen. (gengivet på side 15-16, red.)

Efter beretningen blev der åbnet for spørgsmål. JKL anførte, at man burde tænke en fredning af Vedersø gl. Præstegaard ind i planerne for præstegården.

CPB spurgte til de i formandens beretning annoncerede 3-4 bogudgivelser. Han nævnte selv Søren Daugbjergs bog *Kaj Munk og Tyskland*, som et udmærket eksempel på en bogudgivelse om Munk.

SD svarede, at han tænkte på:

1) Bogen der udkommer som resultat af Kaj Munk Forskningscentrets seminar i 2007, *From Munk to Mohammed*.

2) Svend Aage Nielsens bog *Kaj Munk og Kærlighed*, som er tæt på udgivelse.

3) Bogen der udkommer som resultat af Kaj Munk Forskningscentrets seminar i 2009, *Occupied! Churches in Northern Europe during the Occupation of their Countries*.

4) Den antologi det er tanken at udgive som resultat af seminaret 5. marts om Kaj Munks teologi, et samarbejde imellem Aarhus og Aalborg universiteter.

Endelig nævnte SD CD-rom projektet *Kaj Munk Studieudgave*, som vil indeholde Kaj Munks samlede dramatiske værker samt meget supplerende materiale, føjet sammen af et avanceret søgesystem, udarbejdet af Ulrik Sandborg-Petersen fra Aalborg Universitet. Marc Auchet er leder af dette store projekt, som har været længe undervejs men er nu så at sige 'under sidste korrektur'.

Efter disse spørgsmål blev beretningen godkendt.

c) *Kassereren forelægger det reviderede regnskab til godkendelse.*

Jørgen Albretsen fremlagde det reviderede regnskab, som blev godkendt uden kommentarer.

d) *Valg af formand.*

Den nuværende formand genopstiller. SD blev genvalgt som formand uden modkandidater.

e) *Valg af 2 bestyrelsesmedlemmer og 2 suppleanter.*

Bestyrelsesmedlemmer: Vagn Egetoft er på valg, og har meddelt, at han ikke ønsker genvalg. Bestyrelsen foreslår Ricardt Riis, en af de nuværende suppleanter.

Elsebeth Dyekjær Kruse er på valg, og bestyrelsen foreslår genvalg. Er villig til genvalg. Suppleanter: Bestyrelsen foreslår genvalg af Carl P. Behrens, og nyvalg af Vagn Egetoft.

Desuden opstillede Anna Saarup Brinth som kandidat til bestyrelse hhv. suppleant. Det blev derfor nødvendigt med afstemning, som fik følgende resultat:

Til bestyrelsen: Elsebeth Dyekjær Kruse og Ricardt Riis.

Første suppleant: Anna Saarup Brinth.

Anden suppleant: Carl P. Behrens.

f) *Valg af revisor og revisorsuppleant.*

Bestyrelsen foreslår genvalg af Per Mikkelsen og Jørgen D. Grønbæk.

Begge blev genvalgt.

g) *Fastlæggelse af kontingent.*

Bestyrelsen foreslår at kontingentet er uændret kr. 150,- Vedtaget.

h) *Behandling af indkomne forslag.*

Peter Øhrstrøm havde anmeldt forslag:

At bestyrelsen bemyndiges til i givet fald at få Munkiana godkendt som tidsskrift, hvori publicerede forskningsartikler vil tælle i de pågældende forfatteres publikationsindeks på deres forskningsinstitutioner. Dette betyder, at der i Munkianas redaktion skal være en redaktør, som har redaktionsansvaret for sådanne forskningsartikler og leder den såkaldte fagfællebedømmelse (eng. peer-review) af disse. I Munkiana har der allerede været mange forskningsartikler, som eksempel nævntes SDs artikel om Ollerup-talen i Munkiana nr. 40. SD anførte, at et Munkiana med et sådant bedømmelsessystem vil styrke Kaj Munk Forskningscentret. Niels Jørgen Langkilde, medlem af Kaj Munk Forskningscentrets bestyrelse, støttede dette. JKL støttede forslaget og nævnte, at han var klar over, at Munkianas redaktionelle linje ville bevæge sig i den retning, når han ikke længere var formand for Kaj Munk Selskabet; men han understregede, at han er enig i, at det er vejen frem for Munkiana.

Forsamlingen bemyndigede bestyrelsen.

i) *Eventuelt.*

Jan Pedersen ønskede ordet for at fremføre nogle synspunkter om Kaj Munks eftermæle i Norden og i verden samt nogle betragtninger om Vedersø gl. Præstegaard.

(Talen er trykt på side 4-6 i dette nummer af Munkiana. Nedenfor gengives *Hyldest til Norge*, som Jan Pedersen omtalte i sit indlæg, red.)

Herefter sluttede generalforsamlingen. SD præsenterede dagens foredragsholder, cand. theol. Kjeld Roger Henriksen, som holdt et glimrende foredrag om teologen Kaj Munk.

Hyldest til Norge

Ja, vi elsker dette Landet
nu som aldrig før.
Trodsigt stiger det af Vandet,
lever, mens det dør.
Just fordi det valgte modigt
Udengangens Kaar,
skal det gro og grønnes frodigt
frem i tusind Aar.

Vaabenløs du kæmped, Norge,
stod, endskønt du faldt.
Dine Hjerters Klippeborge
har holdt Stand mod *alt*.
Vi, der sad i dybe Dale,
baade græd og lo
ved din Tausheds høje Tale
klippefast i Tro.

Snart gør Vaarens Morgenrøde
Vintrens Nat forbi.
Se, da blomstrer op det døde,
Fossen springer fri,
Birkeløv og Flaget vajer
over genløst Jord.
Og med Smil i Taarer nejer
Danmark for sin Bror.

Kaj Munk

Kilde: *Den Skæbne ej til os*
(2. Korrektur 7/9 – 1943 med *øde* rettet
til *døde* i 3. strofe ifølge Munks korrektur)